

کتاب‌شناسی قرآن و علوم طبیعی

حمید فغفور مغربی: استادیار، گروه الهیات، دانشگاه صدرا
سید مجید نبوی^۱: دانشجوی دکتری، گروه الهیات، دانشگاه اراک

دوفصلنامه تخصصی پژوهش‌های میان‌رشته‌ای قرآن کریم

سال هشتم، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۶، صص ۱۰۷-۱۱۹

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۱۱/۱۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۶/۰۲/۱۸

چکیده

از آنجایی که در جهت انجام پژوهش‌ها شناخت منابع برای محققان امری ضروری است؛ لذا کتاب‌شناسی کتاب‌هایی که به تازگی نشر یافته‌اند اهمیت دارد و از جمله حیطه‌هایی که به کمک کتاب‌شناسی در آن می‌توان به عرصه تحقیقات ورود پیدا کرد حیطه قرآن و علوم طبیعی است؛ یکی از راهکارهای دریافت اطلاعات صحیح در این حوزه شناخت منابع و بررسی نظریات نویسندگان در این کتاب‌ها است. از همین روی نگاه اجمالی به کتب منتشره در این حوزه هدف تحقیق نویسندگان است. سؤال محقق، تعداد کتب منتشره در حوزه قرآن و علوم طبیعی است که به نظر می‌رسد حدود ۴۰۶ کتاب در حوزه‌های گوناگون قرآن و علوم طبیعی انتشار پیدا کرده است. روش جمع‌آوری منابع بر اساس مطالعات یک تیم کتابداری بوده است و هدف از نگارش این مقاله آشنایی محققان با منابع پیرامون قرآن و علوم طبیعی است. نتیجه این تحقیق پرهیز از انجام تحقیق‌های تکراری و غنی‌تر شدن نگارش‌های آینده است.

کلید واژه‌ها: کتاب‌شناسی، قرآن و علوم طبیعی، قرآن و علم

۱- مقدمه

هر پژوهشی که بدون شناخت منابع کافی آغاز شود؛ تحقیق دقیق و کاملی نخواهد بود. جهت انجام تلخیص‌های محتوایی شناخت منابع تحقیق ضروری است. لذا باید در موضوعات مختلف علمی، تحقیقاتی با عنوان کتاب‌شناسی و منبع‌شناسی نگاه‌شسته شود تا پژوهشگران برای تحقیقات خود از سهولت بیشتری برای شناخت منابع برخوردار باشند و در شناخت منابع در تنگنا قرار نگیرند. در ارتباط با علوم طبیعی باید متذکر شد که این علوم، علوم هستند که به طبیعت از جمله کیهان‌شناسی، زیست‌شناسی، جغرافیا و... مربوط شده و در آن سعی می‌شود پدیده‌های طبیعی بر اساس روش تجربی بررسی و تحلیل شود و غالباً بر تجربه و آزمایش تجربی مبتنی هستند. کتاب‌شناسی به ویژه در زمینه علوم طبیعی که به آزمایش‌های تجربی وابسته هستند، تحقیقات را دقیق‌تر و محقق را با نظریات مختلف آشنا می‌کند. حتی با مقایسه نظریات، خطاهای برخی از نگارش‌ها مشخص می‌شود و به محقق این اجازه را می‌دهد تا از بروز خطاها در تحقیق خویش جلوگیری کند.

۲- روش جمع آوری کتاب‌ها

کتاب‌ها (منابع) بر اساس مطالعات یک تیم کتابداری جمع‌آوری شده است سیر جمع آوری کتاب‌ها به این شکل بوده است که گروهی از متخصصان علوم طبیعی با رویکرد مطالعاتی به اعجاز علمی قرآن همراه یک قرآن‌پژوه حوزوی که در زمینه علوم طبیعی علاقمند و اهل مطالعه بوده است گرد هم آمدند و پس از بحث‌های مشترک در حوزه مورد نظر و تبادل تجربه، تقسیم کار کرد. در ابتدای تحقیق فهرستی از آیات مرتبط با علوم طبیعی استخراج شد سپس فهرستی از کتاب‌هایی که آیات فوق به صورت کلی یا تک‌نگاری صورت گرفته بود مورد شناسایی قرار گرفت برای این کار از کتاب‌خانه‌های گوناگون کتاب‌خانه تخصصی حجت الاسلام شهرستانی (نماینده آیت الله سیستانی در قم) با حضور یک کارشناس فهرست برداری شد پس از به دست آوردن لیست کتاب‌ها، آن‌ها دسته‌بندی شده و بر اساس زبان فارسی و عربی تفکیک شدند که در این نگارش به معرفی آن‌ها پرداخته شده است.

۳- بیان مسأله

برای ورود به هر بحث علمی اطلاع از منابع نگارش یافته ضروری است. از همین جهت حوزه قرآن و علوم طبیعی از این امر مستثنا نیست و از همین روی شناخت منابع آن ضروری است پرسش نویسندگان این مقاله این است که چه تعداد کتاب در موضوع مورد نظر نگارش یافته است؟ پاسخ به این پرسش و شناخت منابع این حوزه سبب غنی‌تر شدن نگارش‌های آینده و پرهیز از موازی کاری می‌شود. در حوزه قرآن و علوم طبیعی کتاب‌های زیادی (فارسی و عربی) نگاشته شده است که راه‌گشای محققان است در این قسمت به معرفی آن‌ها پرداخته می‌شود.

۴- کتاب‌های فارسی

- بیرجندی، عبدالعلی و ناجی نصرآبادی، محسن (۱۳۸۱). ابعاد و اجرام، بیرجند: کنگره بین‌المللی علامه عبدالعلی بیرجندی.
- هاشم، ماجد؛ احمد، اخترالدین هاشم، غازی (۱۹۹۷) اسلام و بحران منطقه ای. لندن: انتشارات طه.
- مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۱). اسلام و آزادی بردگان، اسلام و پیشرفت علوم. قم: نسل جوان.
- پاک‌نژاد، رضا (۱۳۸۰). اولین دانشگاه و آخرین پیامبر. تهران: خانواده شهید رضا پاک‌نژاد.
- رضایی و لیسسه، غلامحسین (۱۳۸۱). آب (هیدروژئولوژی) در قرآن. تهران: پیک نور، ۳۳۶ ص.
- اسعدی، محمد (۱۳۸۰). آشنایی با دانش‌های قرآنی، درسنامه جامعه‌القرآن قرآن کریم. قم: جامعه القرآن الکریم.
- محدثی، جواد (۱۳۸۱). آفات علم، آسیب‌شناسی حیات علمی دانشمندان. قم: بوستان کتاب قم.
- فاطمی، محمد (۱۳۷۲). آیت کبری. معجزه جاویدان قرآن کریم، تهران: انتشارات فن و هنر.
- بازرگان، مهدی (۱۳۴۴). باد و باران در قرآن. قم: دارالفکر.
- جعفری، سید محمد مهدی (۱۳۵۳). باد و باران در قرآن. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- طبار، عقیف عبدالفتاح (۱۳۴۶). بحثی درباره علوم قرآن. ترجمه حبیب‌الله مرزوقی شمیرانی، تهران: فراهانی.
- صوفیان، مرضیه (۱۳۷۷). بررسی مقایسه‌ای نور مادی و معنوی در قرآن و فیزیک، بی‌جا.
- شیمل، آنه ماری (۲۰۰۱). بهشت‌های کوچک، گل و گلستان در اسلام. آلمان: هردی.
- بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۵۳). پدیده‌های جوی. تهران: بعثت.
- رضائی اصفهانی، محمدعلی (۱۳۸۱). پژوهشی در اعجاز علمی قرآن. رشت: کتاب مبین.
- کندی، ادوارد استیوارت (۱۳۷۴). پژوهشی در زیج‌های دوره اسلامی. ترجمه محمد باقری، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- زمانی، مصطفی (۱۳۵۰). پیشگویی‌های علمی رهبران اسلام و قرآن. قم: پیام اسلام.
- تقوی، صادق (بی‌تا). پیشگویی‌های علمی قرآن و اعلام شروع هزاره آخر دنیا. بی‌جا: بی‌تا.
- میرمحمدی زرنندی، ابوالفضل (۱۳۶۳). تاریخ و علوم قرآن. قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
- دینبلی، حسن (۱۳۷۸). تثلیث زاویه شصت درجه و روش اثبات آن بوسیله ستاره و پرگار. تهران: کیومرث.
- نیازمند، رضا (۱۳۸۰). تفسیر قرآن و علوم جدید. تهران: مرکز بازشناسی اسلام و ایران.
- ذبیح، بهروز (۱۳۷۹). تقویم و تاریخ در ایران. تهران: چشمه.
- عزیززندانی، عبدالمجید (۱۳۷۹). جلوه‌هایی از اعجاز علمی در قرآن و سنت. ترجمه حسین یزدانی، تهران: نشر احسان.
- مخلص، عبدالروف (۱۳۷۶). جلوه‌هایی جدید از اعجاز علمی قرآن کریم. مروری تفسیرگونه بر ۲۰۰ آیه علمی قرآن کریم در روش‌شناسی علوم جدید، تربت جام: احمد جام.
- بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۵۳). حفاظت محیط زیست. تهران: موسسه انتشارات بعثت.
- بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۵۳). حیوانات خانه، تهران: انتشارات بعثت.

- شیخ الاسلامی، جعفر (۱۳۷۴). حیوانات و فوائد آن در قرآن. تهران: نشر غیاث.
- یزدی، ابراهیم (۱۳۷۹). خاک رس و پیدایش حیات. تهران: قلم.
- برمن، لویی (۱۳۶۳). خدا و اختراعات، ترجمه مسعود کشاورز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- یزدی، ابراهیم (۱۳۷۹). خطی در دریا، تأملی در مفهوم و مصداق دو پدیدار آنی مرج البحرین و الجوار المنشآت. تهران: قلم.
- خانه زرین، ابراهیم (۱۳۷۹). داروهای معنوی، اهمیت دعاها، خواص خوراکی‌ها در کلام معصومین علیهم السلام. قم: لاهیجی.
- جسر، ندیم (۱۳۷۵). داستان ایمان، گفت و شنودی در قلمرو فلسفه، علم، قرآن. ترجمه سعید رفعت خواه، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
- حسین، نوری همدانی (۱۳۷۵). دانش عصر فضا. قم: بوستان کتاب قم.
- قرضاوی، یوسف (۱۳۷۹). دانش و دینداری. ترجمه عبدالعزیز سلیمی، تهران: نشر احسان.
- رضا زاده ملک، رحیم (۱۳۷۷). دانشنامه خیامی، مجموعه رسائل علمی، فلسفی و ادبی عمر بن ابراهیم خیامی. تهران: علم و هنر؛ صدای معاصر.
- توئل، هیدی (۱۹۹۹). دیدگاه قرآن: آتش، آب، هوا، زمین. دمشق: فرویل.
- قرضاوی یوسف (۱۳۷۸). دین در عصر علم. مترجم عمر قادری، تهران: نشر احسان.
- کسروی احمد (۱۳۷۹). دین و جهان. تهران: فردوس.
- باهنر، محمد جواد (۱۳۶۷). دین و دانش. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- یونسون، شل (۱۳۷۶). دین و علم، هماهنگی یا اختلاف: مقدمه‌ای از دیدگاه تاریخ عقاید بر رابطه میان علم و دین در غرب. ترجمه محمد فضل هاشمی، سوئد: موسسه قلم اسلامی.
- ظهیری، محمد (۱۳۷۹). رابطه علم و حکومت با دین. مشهد: جواد یاوران.
- رضایی اصفهانی، محمدعلی (۱۳۷۹). رابطه علم و دین در غرب. تهران: دانش و اندیشه معاصر.
- سرفرازی، عباسعلی (۱۳۶۷). رابطه علم و دین. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- شهیدی، فضل الله (۱۳۶۰). رابطه و تفاوت قرآن و کتاب‌های علمی با تحلیلی از مسأله هفت آسمان و هفت زمین و خلقت انسان به ضمیمه سه مقاله. تهران: مولف.
- شاهویسی، ثریا (۱۳۷۸). راز آسمانها و زمین. بی جا.
- مرادی، ایمان (۱۳۷۳). راز آسمانهای هفت گانه. اصفهان: دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، معاونت فرهنگی.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۳). راز پرندگان. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۵۳). راز صحرا. تهران: بعثت.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۴۹). راز کوهها. تهران: بعثت.
- محقق، احمد (۱۳۷۳). راه نگاهی جا.
- شریعتی، علی (بی تا). روش بررسی قرآن در دوران تدوین ایدئولوژی به انضمام قرآن و کامپیوتر. تهران: قلم.
- اشرف حسنی، سید علی (۱۳۸۰). زمین و آسمان (علوم طبیعی) در قرآن و نهج البلاغه. تهران: امیری.

- صادقی، محمد (۱۳۴۴). زمین و آسمان و ستارگان از نظر قرآن. تهران: انتشارات مصطفوی بوذرجمهری
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۸۱). زنبور عسل. تهران: قول سدید.
- محمدی، عباسعلی (۱۳۸۱). ساکنان آسمان از نظر قرآن. تهران: فیض کاشانی؛ تربت.
- صادقی تهرانی، محمد (۱۳۸۰). ستارگان از دیدگاه قرآن. تهران: امید فردا.
- استیوارت، کندی ادوارد (۱۹۹۸). ستاره‌شناسی و طالع بینی در سده‌های میانی جهان اسلام. آلدرشات: اشگیت.
- سلیمان قاضی، فهد؛ و عاشور پلنگی، محمد (۱۳۸۱). سحر و جادو از دیدگاه قرآن و سنت. تهران: انتشارات حرمین.
- سویلیم، احمد (۲۰۰۰). سلسله حیوانات وردت فی آیات. ریاض: مکتبه العیبکان.
- سپهر، مهدی (۱۳۷۰). سیر تحول علوم تجربی در جهان اسلام. اصفهان: مجتمع فولاد مبارکه.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۰). شب و روز. تهران: بعثت.
- فندی، محمد (۱۳۷۱). شگفتی‌هایی از اعجاز در قرآن کریم. مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۰). شگفتی‌های دریا. تهران: بعثت.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۵۱). شگفتی‌های کیهان. تهران: بعثت.
- فندی، محمد جمال الدین (۱۳۷۱). شگفتی‌هایی از اعجاز در قرآن کریم. ترجمه حسین میردامادی، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
- صوفی، عبدالرحمن بن عمر (۱۳۸۱). صور الکواکب. ترجمه خواجه نصیرالدین طوسی، تهران: ققنوس.
- اقتدار، محمد و فاروقی، حسین (۱۳۸۱). طب القرآن. گیاهان دارویی در قرآن تهران: دانش بیگی.
- راشدی، لطیف (۱۳۸۰). طبقه بندی آیات قرآن درباره علوم طبیعی. تهران: نشر سبحان.
- دستغیب، محمد حسین (۱۳۸۰). عقائد از قرآن. قم: دارالکتاب.
- جعفری تبریزی، محمد تقی و مهرپویا، جمشید (۱۳۶۱). علم از دیدگاه اسلام. تهران: سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران.
- نصر، حسین (۱۳۶۶). علم در اسلام به اهتمام احمد آرام. تهران: سروش.
- نصر، حسین (۱۳۷۸). العلم فی الاسلام. ترجمه جعفر صادق الخلیلی. تهران: معهد العلوم الانسانیه و الدراسات الثقافیه.
- محقق، جواد (۱۳۷۷). علم و ایمان در گفتگو با دانشمندان. تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه.
- جعفری تبریزی، محمد تقی (۱۳۶۹). علم و دین در حیات معقول. تهران: کانون علم و دین.
- محمدیان، بهرام (۱۴۰۴ق). علم و عالم در اندیشه اسلامی. تبریز: یاران.
- خوشدلی، علیرضا (۱۳۸۰). علم یا دین. تهران: آرون.
- احمدی، ذکراالله (۱۳۵۴). علوم جدید از دیدگاه اسلام. قم: امیر.
- بوکای، موریس (۱۳۵۷). عهدین، قرآن و علم، مترجم حسن حبیبی. تهران: حسینیه ارشاد.

- محمود حقیقی، کریم (بی تا). فروغ دانش جدید در قرآن و حدیث. شیراز: نوید.
- رستمی، مجتبی (۱۳۸۰). فرهنگ لغات طبیعی قرآن مجید (همراه با اعلام قرآن). لاهیجان، شادمان.
- شاهرودی، عابدی (۱۳۸۰). فضا و زمان در فیزیک و متافیزیک. قم: اشراق.
- عفیفی، زینب (۱۹۹۸). فلسفه ابن رشد الطبیعه العالم. قاهره: دار قباء.
- فاروقی، محسن (۱۹۹۷). فلکیات قرآنی. کراچی: اداره احسان زنان پاکستان.
- میبدی، محمد (۱۳۷۸). فهرست برخی از اعجازهای علمی قرآن. تهران: سپند هنر.
- نوفل، عبدالرزاق؛ بهرام پور، ابوالفضل و شکیب، محمود (بی تا). قرآن بر فراز اعصار. قم: نهضت.
- افخم زاده، هادی (۱۳۵۷). قرآن مجید معجزه‌های آسمانی و جهانی و روحانی و جاودانی و نقد و بررسی، برکان: انتشارات برکان.
- گلشنی، مهدی (۱۳۸۷). قرآن و علوم طبیعی. تهران: کلمبو، سازمان خدمات اسلامی.
- رضایی فر، جعفر (۱۳۷۵). قرآن و آخرین پدیده‌های علمی (اعجازهای علمی قرآن). تهران: انتشارات فوژان.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۷). قرآن و طبیعت، شگفتیهای زنبور عسل. تهران: زکات علم.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۸). قرآن و طبیعت، گذشته و آینده جهان، تهران: صحیفه علم.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۶۷). قرآن و طبیعت. تهران: بعثت.
- خطیب، عبدالغنی و مبشری، اسدالله (۱۳۶۲). قرآن و علم امروز. تهران: عطایی.
- رسولی بیرامی، ناصر (۱۳۸۰). قرآن و علوم امروزین. تهران: دالاهو.
- گلشنی، مهدی (۱۳۷۵). قرآن و علوم طبیعت. تهران: نشر مطهر.
- دنفر، احمدوند (۱۹۸۴). قرآن و محیط زیست. مونیخ: زیتروم.
- یعقوب زاده، غلامعلی (۱۳۷۹). کشف یافته‌های پنهان قرآن در پرتو یافته‌های علوم عصر بی جا.
- سلیمی، لطفعلی (۱۳۸۱). کهکشان‌ها در قرآن. قم: موسسه فرهنگی انتشاراتی انصاری.
- بی آزار شیرازی، عبدالکریم (۱۳۷۴). گردون سپهر. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حافظیان، ابوالحسن (۱۳۷۵ و ۱۳۹۰). لوح محفوظ. تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- اصغری لقمجانی، صادق (۱۳۷۸). مبانی حفاظت محیط زیست در اسلام. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، سازمان حفاظت محیط زیست.
- ابن مسعود، محمد و بخاری، مسعودی (۱۳۷۹). مجمع الاحکام. تهران: طهوری.
- محیط زیست در تعالیم الهی (فهرست اعلام محیط زیست طبیعی در قرآن کریم). تهران: شهریار.
- فاروقی، ناصر (۲۰۰۱). مدیریت آب در اسلام. توکیو؛ نیویورک: انتشارات دانشگاه ملل متحد.
- فلسفی، محمد تقی (بی تا). مذهب از دیدگاه علم. تهران: ندای ایمان.
- رجبی، امید (۱۳۸۰). مسائل علمی در قرآن. تهران: فاخر.
- نجفی، گودرز (۱۳۷۸). مطالب شگفت انگیز قرآن. تهران: سبجان.
- طبری، محمدبن ایوب (۱۳۷۱). معرفه الاسطرلاب معروف به شش فصل به ضمیمه عمل و الالتاب.

تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
ابوالحب، جلیل (۱۳۸۰). نگاهی به دنیای حیوانات در قرآن کریم. ترجمه تقی متقی، قم: بوستان کتاب قم.
راشدی، لطیف (۱۳۷۷). نگرشی به علوم طبیعی در قرآن. تهران: نشر سبحان.
عظیم زاده اردبیلی، فائزه؛ رضی، بی بی سادات و پویازاد، اعظم (۱۳۸۰). نگرشی نوین بر تاریخ و علوم قرآنی. تهران: بنیاد قرآن، مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع).
نصر، سید حسین و میانداری، حسن (۱۳۷۹). قم: انتشارات طه.

۵- کتاب‌های عربی

قسام، نضال؛ عتبی، محمد و مزینان، کریم (۱۹۹۷). اثبات الشهور الهلالية و مشكلة التوقيت الاسلامي. بيروت: دارالطليعه.
رفاعي، عدنان (۲۰۰۱). احدي الكبرى، نظرية قرآنية في معجزة احدي الكبرى. دمشق: الرفاعي.
زايد، مصطفى (۱۹۹۹). احصاء و القرآن الكريم. اسكندرية: هجر.
صالح غسره، حسن (۱۴۱۶ق). اختراعات و قضايا و هموم. قم: المكتبة الحيدرية.
محمد حسب النبي، منصور (۱۹۹۷). ارتياد الفضاء بين العلم و القرآن. قاهره: دارالفكر العربي.
محمد حسب النبي، منصور (۱۹۹۷). ارض تمور و البركان يثور. قاهره: دارالفكر العربي.
ابوريحان بيروني، محمد بن احمد (۱۳۷۹). استيعاب الوجوه الممكنة في صناعة الاسطرلاب. تصحيح و تحقيق محمد اكبر جوادى الحسيني، مشهد: مجمع البحوث الإسلامية.
حموي، جهينه (۱۹۹۹). اسرار الاحرف النورانية لفواخ السور من القرآن الكريم، دمشق: دار علاء الدين.
محمد علي شكر، كاظم (۲۰۰۱). اسرار الحروف، بيروت؛ لبنان دارالمحججه البيضاء دارالرسول الاكرم.
صليبي، عاطف علي (۲۰۰۲). اسرع الحاسيين، ملامح جديده للاعجاز العددي في القرآن الكريم. دمشق: دارفلاس.
منتصر مجاهد، محمود (۲۰۰۰). اسس المنهج القرآني في بحث العلوم الطبيعية. ويرجينيا: المعهد العالمي للفكر.
سيد ارناووط، محمد (۲۰۰۰). اسلام و التربية البيئية داراسلام. دارالامل.
حب الله، علي (۱۹۹۸). اسلام و تطور الاحياء عرض و دراسه، بحوث علمية و قرآنية (قراءة معاصره) بيروت: دارالبلاغه.
حرفيه، عبدالحليم (۱۹۹۸). اسلام و محيط. لندن: انتشارات طه.
باقر، محمدامين (۱۴۱۲ق). الاسلام والاكتشافات الحديثة، يتضمن البحث عن العلوم العصرية. بي جا.
شمسي باشا، حسان (۱۹۹۳). اسودان، التمر، و الماء بين القرآن و السنه و الطب الحديث. جده: دارالمنار.
غنيم، كارم السيد (۱۹۹۴). اشارات العلمية في القرآن الكريم بين الدراسة و التطبيق. قاهره: دارالفكر العربي.
حسب النبي، منصور محمد (۱۹۹۵). اشارات القرآنية للسرعة العظمي و النسبية. قاهره: دارالآفاق العلمية.
عماد اقفهسي، محمد بن احمد (۱۹۹۲). اشارات الي ما وقع في الفقه و غيره من الاعداد او الذريعة الي معرفه الاعداد الوارده في الشريعة. بيروت: دارالكتب العلمية.
فصل السيد خليفه، كمال، اشجار في القرآن الكريم. خرطوم: دار جامعه افريقيا العالمية.

- الحاج سعيد رحاب (١٩٩٥). اصناف العظام في القرآن. شوقى ابراهيم، احمد (١٤٢٣). اطوار الخلق و حواس الانسان. قاهره: دارالفكر العربي. زحيلي، وهبه (١٩٩٧). اعجاز العلمي في القرآن الكريم. دمشق: دارالمكتبي. طراونه، سليمان (٢٠٠٠). اعجاز العلمي في القرآن الكريم الكون و الماء. عمان: دارالفرقان. احمد صوفى، ماهر، حقائق الساء بين العلم و القرآن. قاهره: مكتب نظمي خليل ابوالعطاء، اعجاز النبات في القرآن الكريم. مصر: مكتبة النور. فياض، محمد (١٩٩٩). اعجاز آيات القرآن في بيان خلق الانسان. قاهره: دارالشرق. يحيى خطيب، محمود (١٤٢٢). اعجاز علم الحياه (البيولوجيا) في القرآن الكريم. دمشق، بى نا. ابوالسعود، رفيق (١٩٩٧). اعجازات حديثه علميه و رقيه في القرآن. بيروت: دارالمعرفه. خولى، امين (١٩٩٢). اعمال الكامله، الجنديه و السلم (واقع و مثال). قاهره: الهيئه المصريه العامه الكتاب. سراج الدين، محمود (١٩٩١). آيات التوحيد قوانين اله و ليست قوانين الطبيعه. عفيفي، قاهره: دارالفكر العربي. غنيم، كارم السيد (١٩٨٩). آيات الكونيه في القرآن. قاهره: دارالمشرق العربي. زندانى، عبدالمجيد (١٩٩٣). آيات الله في الافاق. قاهره: مكتبة القرآن. احمد صوفى، ماهر (١٩٩٤). آيات الله في البحار وفق احدث الحقائق العلميه الحديثه التي بينت و فسرت آيات القرآن الكريم. قاهره: دارالبيان. مير محمدى زرندي، ابوالفضل (١٣٨٥). بحوث في تاريخ القرآن و علومه. قم: الجماعه المدرسين في الحوزه العلميه. مهدي، محمود (بى تا). برهان في القرآن، ادب، علم، دراسه، اخلاق. بيروت: منشورات محمد بى آزار شيرازى، عبدالكريم (١٣٥٣). بلاد النحل. تهران. بى نا. علاف، اديب (٢٠٠١). بيان في احصاءات القرآن. دمشق: سوريه: اديب العلاف. احمد شامى، محمود (١٩٩٩). بيئه في عالم احاديث اهل بيت النبوه (ع). بيروت: دارالهادي. زايد، مصطفى (٢٠٠٠). تاريخ الكمي، مع تطبيقات في التاريخ الاسلامي. قاهره: مطابع الدار الهندسيه. نالينو، كارلو آلفونسو (١٣٤٩). تاريخ نجوم اسلامي. ترجمه احمد آرام، تهران: كانون نشر و پژوهش هاى اسلامي. فوزى بارودى، اشرف (٢٠٠٠). تاملات في خلق السموات و الارض. قاهره: دارالكتاب الحديث. ناجى محمد محى الدين، حسن (١٩٨٥). تسعه عشر ملكا، بيان فريه الاعجاز العددي للقرآن خدعه بهاييه. قاهره: الزهرا للاعلام العربي. قطب، محمد (١٣٤٨). التطور و الثبات في الحياه البشر. قم: دارالكتب الاسلامي. احمد، حنفى (بى تا). تفسير العلمي للآيات الكونيه في القرآن. قاهره: دارالمعارف. اسماعيل بن احمد جرافى، ابراهيم (١٤٠٧). تفسير النجوم في علم العيون. دمشق: دارالحكمه. عبد الرزاق ماص، بدر (١٩٩٨). تلبس الجن بالانس، الاسباب و العلاج. كويت: مكتبه الفلاح. بخيت مطيعى، محمد (١٣٤١-١٩٢٣). تنبيه العقول الانسانيه لما في آيات القرآن من العلوم الكونيه و العمرانيه، حلب: مكتب احمد ربيع. سالم مشعبى، عبدالمجيد (١٩٩٨). تنجيم و المنون و حكم ذلك في الاسلام. رياض: مكتبه اضواء السلف.

- محمد طوسی، مظفر (۱۳۷۷). الجبر و الهندسة في القرن الثاني عشر. بيروت: مركز دراسات الوحدة العربية.
- حمید، فوزی (۱۹۹۳). جغرافية القرآنية. برهان خارق علي عظمه الخالق، دمشق: دارالصفوي.
- محمود عبدالله، محمد (بی تا). جمال القرآن و هيمنته علي التاريخ و العلوم. اسكندريه: مؤسسه شباب الجامعه.
- محمد رفاعي، عبدالرحمن (۱۹۹۷). جن بين الاشارات القرآنيه و علم الفيزياء. قاهره: مكتبة مدبوي الصغير.
- ليزول، رشيد (۲۰۰۱). جن و السحر في المنظور الاسلامي. بيروت: دارالكتاب العلمي.
- مصطفى، محمود (۱۹۹۵). جيولوجيا من درب الايمان (ادله علميه و حقائق قرآنيه). دمشق: دارالمعرفة.
- مرصفي، سعد (۱۹۹۵). حديث السحر في الميزان. لبنان؛ كويت؛ مؤسسه الريان؛ المنار الاسلامية.
- صابوني، محمدعلي (۲۰۰۰). حركه الارض القرآنية، الثوابت العلمية في القرآن الكريم، شريف، عدنان. بيروت: دارالعلم للملايين.
- صابوني، محمد علي (۱۹۹۹). حركة الارض و دورانها حقيقة علمية اثبتتها القرآن. تهران: درالجليل.
- عطيه، حسن حامد (۱۹۹۲). خلق السموات و الارض في ستة ايام في العلم و القرآن. تونس: مؤسسات عبدالكريم بن عبدالله.
- عبدالرزاق حمصي، محمود (۱۹۸۹). دراسه الصنفائية، دمشق: دارالمعرفة.
- عبدالعليم عبدالبر، ابراهيم (۲۰۰۰). رد المبين علي بدع المعالين و استله الحائرين في مجال المس و السحر و علاقتة بالطب و الدين. قاهره: الفاروق الحديثة.
- رساله في الاستخاره من القرآن المجيد و الفرقان الحميد. قم: مؤسسه الامام المهدي (عج).
- عبدالرزاق قطنه، اشرف (۱۴۲۰). رسم المصحف و الاعجاز العددي (الدراسه النقدي في كتب الاعجاز العددي في القرآن الكريم). دمشق: المنار الاسلامية، مؤسسه العلوم القرآن.
- عبدالرازق قطنه، اشرف (۱۹۹۹). رسم المصحف و الاعجاز العددي (دراسه نقديه في كتب الاعجاز العددي في القرآن الكريم). دمشق: المنار الاسلامية.
- عارف جنيد، صلاح الدين (۱۹۹۹). ركام المزي و الظواهر الجويه في القرآن الكريم. دمشق: الزرعي.
- حسب النبي، منصور محمد (۱۹۹۷). رواسي الشاخرات و الماء القرات. قاهره: دارالفكر العربي.
- علي خضر، اسامه (۱۹۹۸). روية قرآنية لقوانين الكون. صنعا: الهيئة العصريه العامه للكتاب، ۱۹۹۸.
- حسب النبي، منصور محمد (۱۴۱۷). رياح نعمه و نغمه. قاهره: دارالفكر العربي.
- منصور محمد، حسب النبي (۱۴۱۷). سباحه الارض و جريانها. قاهره: دارالفكر العربي.
- مصطفى مشعل، يوسف (۱۴۷۱۷). سحر علي ضوء القرآن و السنة. بي جا، بي نا.
- محمد حسين، حسين (۱۹۹۸). سحر في القرآن الكريم. بي جا، بي نا.
- عبدالراضي هاشمي، عبدالنعم (۱۹۹۸). سحر في القرآن الكريم. بيروت: داربن حزم.
- ابن حسن، عبدالكريم، عثمان (۱۹۹۷). سلسله مشاهد كونه من الافاق و الانفس بمنظور القرآن الكريم. الدار العالمية للكتاب الاسلامي.
- محمود عبدالله، محمد (۱۹۹۲). شفاء القرآن من السحر و مس الجان. قاهره: مكتبة الزهراء.
- حمدان، نذير (۲۰۰۲). ضوء و اللون في القرآن الكريم، الاعجاز الضوئي اللوني. دمشق: داربن كثير.

- ياسر زیدی، کاصد (۱۹۸۰). طبیعه فی القرآن الکریم. عراق: وزاره الثقافه و الاعلام.
- خضر، عبدالعظیم عبدالرحمن (۱۴۰۶). طبیعیات والاعجاز العلمی للقرآن الکریم. جدہ: درالسعودیہ.
- محمد صالح عابد، موید (۱۹۹۸). ظواهر الفیزیائیہ و الجیولوجیہ فی القرآن الکریم، بیروت: دارالاسلامیہ.
- مومن، عبدالامیر (۱۴۲۳). ظواهر الکوئیہ الغریبہ، قرآنہ تراثیہ و علمیه. قاهرہ: دارالثقافیه.
- حامدی، محمد فیض اللہ (۱۹۹۹). ظواهر کونیة فی القرآن الکریم. حلب: مکتبه الادبیة.
- عبیدات، عبدالکریم نوفان (۱۹۹۹). عالم الجن فی ضوء الكتاب و السنه. ریاض: داراشیلبلیا.
- محمود عامر، سعد، (بی تا). عالم الحشرات فی القرآن الکریم. قاهرہ: مکتبه القرآن.
- عبدالله، محمد محمود (۱۹۹۶). عالم الحيوان بین العلم و القرآن. بیروت: دارو مکتبه الحیاه؛ موسسه التحلیل انجازیه.
- محسن برکه، دنیافهیم، عبدالمنعم (۱۹۹۸). عالم النبات فی القرآن الکریم. قاهرہ: دارالفکر العربی.
- یاسین عبدالقادر، حسین (۱۹۹۷). عروج فی اسماء. قاهرہ: دارالفکر العربی.
- جمل، عبدالباسط (۲۰۰۰). عصر الهندسة الوراثية بین الدین و العلم. قاهرہ: دارالندی.
- محمد شهاوی، مجدی (۱۹۹۸). علاج القرآنی للسحر و المس الشیطانی. بیروت: عالم الكتاب.
- ابن الرحیم عبادی، عبدالله (۱۹۸۶). علم الحديث حجة للانسان ام علیه. دوحه: درالثقافه.
- جعفری، فلک (۱۳۸۲). علم الفلك فی القرآن. تهران: فلك الجعفري.
- محمد صابر، دلاور (۱۹۹۸). علم والاعجاز، ابجاث علمیه فی ضوء القرآن و السنه. اربیل؛ عراق: خربات؛ دھوک، مطبعة خهبات.
- احمد تمیمی، سعدي (۱۹۹۸). علوم الزراعيه فی القرآن الکریم. عمان، بی نا.
- مروه، یوسف (۱۹۶۸). علوم الطبیعیة فی القرآن. بیروت: مروه العلمیه.
- حلمی غوری، ابراهیم (۲۰۰۲). علوم الفلکیة فی القرآن الکریم. سوریه؛ حلب، دارالقلم العربی.
- عادل کمال، احمد (۱۳۶۷). علوم القرآن. تهران: انتشارات احسان.
- ابودنیا، محمد حسن (۱۴۱۱). علوم جاء ذکرها فی القرآن الکریم، جسم الانسان. قاهره؛ بیروت: دارالكتاب المصری: دارالكتاب اللبنانی.
- احمد حسینی، سید وقار و زکریا زیتونی، سمیه (۱۹۹۹). علوم مصادر المياه و هندستها فی القرآن الکریم، معاجم و تفاسیر و مقدمه لاسلمة التقنیة. دمشق: فصلت.
- مادیسون، فرانسیس و ساویج اسمیت، امیلی (۱۹۹۷). علوم، ابزار، و سحر. لندن: سازمان نور با همکاری انتشارات از یموث و انتشارات دانشگاه آکسفورد.
- شلبی، محمود (۱۹۷۵). فاسقینا کوه. بیروت: دارالمعرفه.
- شلبی، محمود (۱۳۹۵). فاطمنا کوه. بیروت: دارالمعرفه.
- احمد ادريس، اکرم (۱۹۹۴). فلك و الطب امام عظمة القرآن. بیروت: موسسه عزالدین.
- محمود مصری، عبدالعزیز (۱۹۹۹). قانون المياه فی الاسلام. بیروت: دارالفکر؛ دارالفکر المعاصر.
- عبدالقادر فقی، محمد (۱۹۸۵). قرآن الکریم و تلوث البیئة. کویت: المنار الاسلامیة.
- احمد حسینی، سید وقار و زکریا زیتونی، سمیه (بی تا). قرآن الکریم للعلوم الفلکیه و استکشاف الارض

من الفضاء. حلب: فصلت.

- محمد حسب النبي، منصور (۱۹۹۱). قرآن الکریم و العلم الحديث. قاهره: الهيئته المصرية العامة الكتاب.
محمد مرزه، سعد حاتم (۱۹۹۳). قرآن الکریم و العلوم الحديثه. بغداد: مطبعة الحوادث، المكتبة الوطنية.
محمد عوير، ابراهيم (۲۰۰۱). قرآن الکریم و الفيزياء الحديثه. بيروت: دارالفارابي.
رفاعي عبيد، منصور (۲۰۰۰). قرآن الکریم و كيف تتلوه. مصر: الشركة التونسية.
بوکاي، موريس؛ خير بقاعي، محمد و بصل، محمد اسماعيل (۱۹۹۵). قرآن و العلم المعاصر. حصص: داراملهم.
منوفی، محمود ابوالفيض (۱۹۸۸). قرآن و العلوم الحديث. قاهره: دارالصحوة.
حکيمي حائري، محمد رضا (بي تا). قرآن و العلوم الكونية. بيروت: دارالقبن.
دهان، سعيد ناصر (۱۹۶۵). قرآن و العلوم. كربلا: موسسه الاعلمي.
كمال الدين عفيفي، احمد و علام، احمد خالد (۱۹۹۸). قرآن و العمران. قاهره: دارالحكيم.
جعفر محمد، محمد (۱۹۸۶). قرآن و حقائق العلم الحديث. طرابلس: المنشاء العامة.
عطيه، ابراهيم (۱۹۹۹). قرآن و حياه خارج الارض. قلقاس، قاهره: مكتبة وهبة.
محمود عبدالله، محمد (۲۰۰۱). قرآن و عالم الحيوان. اسكندريه: موسسه شباب الجامعية.
محمد حامد، عبدالرحمن (۲۰۰۱). قرآن و عالم الحيوان. اسكندريه: موسسه شباب الجامعة، ۱۴۴ ص.
جباليه، احمد (۱۹۹۱). قرآن و علم الفلك. بي جا، دارالعربية الكتاب.
سميح عافيه، محمد (۱۹۹۴). قرآن و علوم الارض. قاهره: الازهرء للاعلام العربي.
فواز عراجي، ابراهيم (۱۹۸۸). قرآن و علوم العصر الحديثه. بيروت: دارالنهضة العربيه.
گلشنی، مهدی (۱۴۰۵). القرآن و معرفة الطبيعة. مترجم محمد علی تسخیری، تهران: منظمة الاعلام الاسلامي، معاونة الرئاسة للعلاقات الدولية.
گلشنی، مهدی (۱۹۸۹). قرآن و معرفة الطبيعة. بيروت: دارالاضواء.
فندی، محمد جمال الدين (۱۹۶۸). قرآن و العلم. قاهره: دارالمعرفة.
قميحا، نزيه (۱۹۹۷). قرآن يتجلي في عصر العالم. تهران: دارالهادي.
عبدالجبارة، شاكر (۱۹۸۵). قرآن يفك لغز الارض. بغداد: مكتبة الشرق الجديد.
شعراوى، محمد متولى (۱۹۹۹). قصص الحيوان في القرآن. قاهره: قطاع الثقافة.
عبدالمنان طيبي، عكاشه (۱۹۹۹). قصص الطير و الحيوان في الكتاب و السنة. بيروت: دارالآفاق الحديده.
منيف شهلا، ايلي (۱۹۹۹). قصة التنبؤ بالغيب عبر التاريخ. دمشق: دارالاهالي.
ابن عمر فخررازي، محمد (بي تا). قصة السحر و السحرة في القرآن الکریم. قاهره: مكتبة القرآن.
دره، احمد (۲۰۰۱). قصة العلم في القرآن. قاهره: مكتبة السوة الهيئته المصرية العامة الكتاب.
حسنين، كريم (۱۹۹۹). قصة العلم في القرآن، قاهره: دارالنهضة المصر.
محمد حسب النبي، منصور (۱۹۹۷). قمر عداد السنين و النيازك رجوم الشياطين. قاهره: دارالفكر العربي.
ابوالعنين، صلاح الدين (بي تا). قمر في الطبيعة. شمس الفكر، بي جا.
ابن علی خطيب بغدادی، احمد (۱۹۹۹). قول في علم النجوم. رياض: دار اطلس.

- ابن جوهرى، طنطاوى (١٩٣٣م). كتاب التاج المرصع بجواهر القرآن و العلوم. دبی: مركز جمعه الماجد للثقافة و التراث.
- ابن محمد، عبدالله (١٩٩٧). كتاب المطر و الرعد و البرق و الريح ابن ابي الدنيا. رياض: دارابن الجوزي.
- احمد صوفى، ماهر (١٣٨١). كتاب من آيات الله في البحار. اصفهان: گل های محمدی.
- ابن احمد اسکندرانی دمشقی، محمد (بى تا). كشف الاسرار النورانية القرآنيه فيما يتعلق بالاجرام السماوية و الارضية والحيوانات و النباتات و الجواهر المعدنية. قاهره: ركابي.
- سعيد فقيه، رضوان (١٤٢٢). كشف في الاعجاز القرآني و علم الحروف. بيروت؛ لبنان: دارالمحجہ البيضاء؛ دارالرينون الاكرم.
- دمرداش، صبرى (٢٠٠١). كون اله قراءه في كتاب الله المنظور. كويت: مكتبة المنار الاسلامية.
- محمد حسب النبى، منصور (١٩٩٦). كون و الاعجاز القرآن. قاهره: دارالفكر العربي.
- محمد خير احمر، عبدو (١٩٩٤). كون و النسبيه بين القرآن الكريم و النظرية. دمشق: بى نا.
- صبحى سويركى، محمد (بى تا). كيميا الحديثه في ضوء القرآن الكريم. غزه فلسطين: مكتبه اليازجى.
- احمد سليم، حسين (١٩٩٨). لغة الارقام في القرآن. بيروت: رشاد.
- محمد حسب النبى منصور (١٤١٧). لقاء اهل الارض باهل اسماء. قاهره: دارالفكر العربي.
- بونى، احمد ابن على (بى تا). لولو و المرجان في تسخير ملوك الجن. قاهره: مكتبة و مطبعة محمد صبيح و اولاده.
- نوفل، عبدالرزاق (١٣٩٣ ق). الله و العلم الحديث. قاهره: دارالشعب.
- فندى، محمد جمال الدين (١٩٨٧). الله و الكون. قاهره: الهيئة المصرية العامة للكتاب.
- محمد حيدر، احمد (١٩٩٣). ما بعد القمر، بيروت: دارالاسلامية.
- ما دل عليه القرآن مما يعضد الهيئة الجديده القويمه البرهان، بيروت: المكتب الاسلامي.
- عبدالرحمن خضر، عبدالعظيم (١٤٠٥). ماء و الحياة بين العلم و القرآن، جده: الدار السعودية.
- محمد حسب النبى، منصور (١٤١٧). ماء و لغز الحياة، قاهره: دارالفكر العربي.
- الحسينى، شعبان مهدى (١٩٩١). ماورد في القرآن في الطير و الحيوان. بيروت: دارين حزم، ١٩٩١.
- محمد، ناطق و نعيمى، جواد (١٩٩١). مطابقه علم الاجنه لما في القرآن و السنه. موصل: دارالكتب.
- محمود عبدالله، محمد (بى تا). مظاهر كونه في معالم قرآني. بيروت: دارومكتبه التريبتنه.
- حسين، مصطفى (١٩٨٧). مع القرآن في الكون اعجازا و هدايه. بى جا، بى نا.
- عجوز، احمد محيى الدين (١٩٨٧). معالم القرآن في عوالم الاكوان. بيروت: دارالندوه الجديده.
- وهيب عبد، محسن (١٩٧٣). معاني الكيمائية في القرآن الكريم. نجف اشرف: مطبعه الآداب.
- نجفى نژاد، على (١٤٠٦). معجم الارقام في القرآن الكريم. بيروت؛ قاهره: دارالكتاب المصري، دارالكتاب اللبناني.
- على عزي، عزيز (٢٠٠١). معجم الطبيعى للقرآن الكريم. بيروت: شركه المطبوعات للتوزيع و النشر.
- خير فاطمه، محمد (١٤٢٢). معرفه الله، دمشق. بيروت: دارالخير.
- خلوتى، محمد (بى تا). مفاتيح الكنوز في حل التلاسم و الرموز. بيروت: دارالمكتب الشعبيه.
- بابا عمى، محمد ابن موسى (٢٠٠٠). مفهوم الزمن في القرآن الكريم. بيروت: دارالغرب الاسلامي.
- على عامر، محمود (بى تا). مكاييل و الاوزان و النقود، منذ فجر الاسلام و حتي العهد العثماني. دمشق، بى نا.

- عبدالجبار، شاکر (۱۹۸۵). ملامح کونیه فی القرآن. بغداد: مؤلف.
- کلزیه، محمد (بی تا). من الاشارات العلمیه فی القرآن الکریم فی الکون و الطب. حلب: دارالرساله.
- ابوالعینین، حسن (۱۹۹۶). من الاعجاز العلمی فی القرآن الکریم فی ضوء الدراسات الجغرافیه الفلکیه و الطبیعیه مع آیات الله فی الارض. ریاض: دارالکتب الاسلامیه.
- نوفل، عبدالرزاق (۱۹۸۹). من الایات العلمیه. قاهره: دارالشروق.
- عائدی، احمد (۱۹۹۴). من الذرة الی المجره، نظرة فی الکون و الانسان والحیة (دراسات فلکیه من وحی القرآن الکریم)، عمان: دارالفکر.
- امین نجفی، احمد (۱۹۹۱). من حقایق القران والثقافة الاسلامیه. بیروت: دارالزهرا.
- جمل، عبدالباسط و دالیا، صدیق (۲۰۰۰). موسوعه الاشارات العلمیه فی القرآن الکریم و السنة النبویه. قاهره: دارغریب.
- احمد سرور، هشام (۱۹۹۷). موسوعه تاریخ العلوم العربیه، علم الفلک النظری و تطبیقی. بیروت: المؤسسة الثقافیه.
- عامر دلمی، احمد (۲۰۰۲). مباحث فی القرآن، منهاج لتفسیر الاشارات العلمیه فی الایات القرآنیه. بیروت: دارالفائس.
- حسین مهران، جمال الدین (۱۹۹۷). نباتات فی القرآن الکریم. قاهره: مکتبه الانجلو العصریه، ۱۹۹۹ و مکتبه الانجلیه.
- ریاحی، باسل (۱۹۹۸). نجم الشعری فی القرآن الکریم «وانه هو رب الشعری». عمان؛ بیروت: دارالبیارق، دارعمار.
- محمد حسب النبی، منصور (۱۹۹۷). نجم الشمس فی اسماء الدنیا. قاهره: دارالفکر العربی.
- محمد حسب النبی، منصور (۱۹۹۷). نجوم، شمس الکون. قاهره: دارالفکر العربی.
- حسن، غالب (۱۳۷۸). نظریه العلم فی القرآن و مدخل جدید للتفسیر. قم: مؤسسه الاعراف.
- محمد صابر، دلاور (۱۹۹۹). نفحات علمیه من القرآن و السنه. اربیل، عراق: روشنیوز.
- خشت، محمد عثمان (بی تا). و لیس الذکر کالانثی، دراسه من منظور الاسلام و العلوم الحدیثه، قاهره: مکتبه القرآن.
- فضیل بکر، رضا (۱۹۹۷). وجوه الاعجاز فی آیات النحل، لغویا، علمیا، طبیا. قاهره: دارالاعتصام.
- منصری، فیصل (۱۴۱۹). هذا خلق الله فارونی ماذا خلق الذین من دونه. بیروت: دارالاحباب.
- دهینه، عبدالکریم (۱۹۸۹). هکذا عرفت ربی. قاهره: المکتب الثقافی.
- عبدالرحمن خضر، عبدالعظیم (۱۹۹۵). هندسه النظام البئی فی القرآن الکریم. بحرین: دارالحکمه.